

HRVATSKI

Godina XIX, broj 7

12. veljače 2009.

cijena 100 Ft

„Santovkinje” ponovno uljepšale tradicionalnu marindansku zabavu

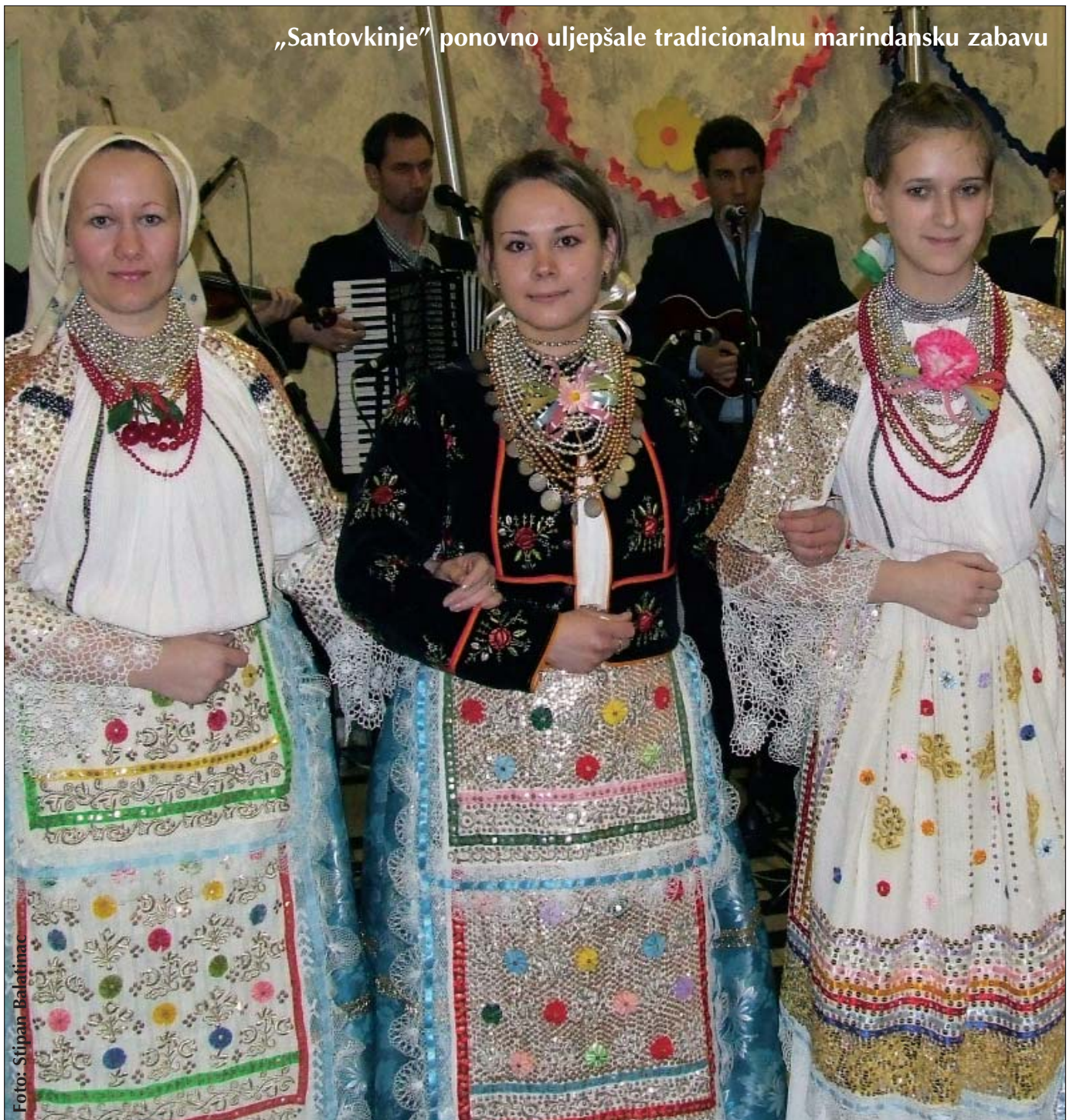

Foto: Stipan Balatinac

Komentar

Bilo gdje i bilo kada

U prošlom broju našega tjednika mogli smo čitati komentar iz pera Stipana Balatina s naslovom „Zabava i ples da, a svijest i jezik?“. Ponovno je postavio pitanje, koje mi, manjinski novinari, često postavljamo, no to je i prirodno od nas, naime nama je izrazito važan manjinski jezik, na kojem pišemo, jer ako nemamo čitatelje, onda naš posao što vrijedi? Možda katkad ispadnemo dosadni s forsiranjem manjinskoga jezika, ali mislim da su nas tako prihvatili, to je jedna od naših mana (nadam se da od boljih). Možda ne bi škodilo za našu zajednicu takva mana ni drugim pripadnicima nacionalne zajednice, ponajprije onima koji su na odgovornim funkcijama, posebice našim nastavnicima koji rade u manjinskim školama, koji su u sličnoj situaciji kao i mi novinari, jer ako se manjinski jezik rabi sve manje, kome će trebati naša manjinska škola? Golema je odgovornost učitelja u odgoju mladih naraštaja, u jačanju nacionalne svijesti budućih naraštaja jer, zna se, danas se već malo donosi iz obitelji, a ne radi se samo o manjinskom jeziku. Ples, folklor, nošnja to su prekrasne stvari, privlačne, ugodne za oči, njihova šarolikost odmah pada u oči, ali jezik, koji se gotovo poistovjećuje s postojanjem naroda, to je nekako zasjenjen. Mislim da u tome i sami smo krivi. Često padnemo u grešku kada se volimo ponositi samo onim što je svakom ugodno, onim što očima ili uhu godi, a naravno, to je naša narodna pjesma, glazba i ples. Na njihovo se prikazivanje javnost toliko privikla da su manjine ponegdje poistovječene s folklorom i nošnjom. Nažalost, slične primjedbe mogla sam čuti upravo od svojih kolega, mađarskih novinara, i to ne jedanput. Hvala Bogu, nazočila sam priredbama gdje je hrvatski jezik bio zastupljen najmanje 80% posto, na mađarski jezik bilo je prijevoda samo ukratko radi pažnje prema onima koji ništa ne razumiju. To su novinari Mađari komentirali s prekrasnom psovkom „...ta valjda smo u Mađarskoj?“. Od novinara, reklo bi se obrazovanih, inteligentnih ljudi, bilo je to šokantno čuti, zar ni oni ne poznaju manjinska prava? Ako već godinama prate život određene manjine, znaju da na njihovu području djeluje aktivna manjina, mogli bi se malo potruditi da nauče taj jezik. Kada plešemo i dobro izgledamo na fotografijama u narodnoj nošnji, onda smo dobri, a čim se želimo služiti svojim pravima, već nismo tako poželjni? Jesu li ti novinari lišeni prava da govore svojim materinskim jezikom? Znaju li oni paragraf koji kazuje da u Republici Mađarskoj svatko može rabiti svoj materinski jezik bilo gdje i bilo kada? Znaju li oni što znače izrazi „bilo gdje“ i „bilo kada“, pa bolje da shvaćaju da je „bilo gdje“ i javna uprava, i parlament, i sud, i samoupravni uređ, i svoje društvo, a „bilo kada“ je i dan i noć, i svako doba dana i svako doba godine, da ne nabrajam. Koristi li se manjina tim pravima? To je već drugo pitanje. U svojoj zajednici, reklo bi se, da se koristi, ali u nekim slučajevima bilo bi vrlo složeno (npr. u javnim ustanovama), pa se radije služi jezikom većinskog naroda. Kadšto se predomisli i zbog takvih primjedaba koje sam čula od novinara. Ne treba se predomisliti, zna se, narod živi u jeziku, a ako mi želimo da naš narod još živi, onda trebamo izražajnije dokazati opstojnost našega jezika, treba dokazati da manjina, koja je prekrasna na fotografijama, jednako tako prekrasno govori svoj jezik bilo gdje i bilo kada.

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan“

Za mene je uvijek zanimljivo čitanje manjinskih medija i drugih manjinskih zajednica u Mađarskoj i okruženju, te medija (glasila) matičnoga naroda i domicilne (domaće) države u svezi s pitanjima koja se dotiču manjinskoga bitka. Čitajući ih, uvijek se nanovo iznenađujem koliko malo pozornosti posvećuju našim životnim problemima.

Raspravljalo se koncem prošle godine, što kuloarski, a u nekim manjinskim zajednicama i na skupštinama i sjednicama, o planiranim promjenama u funkcioniranju Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine, koja u 2009. ima u odnosu na prošlu godinu znatno manji fond sredstava za raspodjelu. Da ima manje, nekih 10%, saznali su i urednici pisanih medija manjina na konzultacijama s Odborom za medije Kuratorija Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine. Premda mađarska država jamči pravo svojim manjinama na pristup medijima, pa time i pravo na tiskane medije, oni su do dana današnjega neriješeno pitanje što se tiče njihova okvirnoga godišnjeg proračuna, koji se određuje, mogli bismo mirno reći, pomalo čudnom i nedosljednom metodom. Oni se financiraju putem godišnjeg natječaja, iz fonda iz kojega se financiraju i ostale priredbe manjina uglavnom kulturološkog sadržaja. Hamletovsko je pitanje, ali je to i strateško pitanje manjinske politike, je li se jedno od temeljnih manjinskih prava, pravo na pisani javni medij na materinskom jeziku i njegovo ostvarivanje, može promatrati s istoga gledišta poput nekog natječaja natjecatelja koji traži dopunu sredstava za program za koji već ima određena sredstva. Pobrcale su se i brkaju se već više od jednoga desetljeća kruške i jagode bez toga da itko progovara na tu temu. Od 13 nacionalnih i etničkih manjina šest manjinskih zajednica imaju tjednike (Hrvati, Nijemci, Rumunji, Slovaci, Slovenci i Srbi). Oni imaju i uredništva u kojima rade novinari koji proizvode potrebnu količinu tekstova da bi se mogao oblikovati tjednik. Deset posto manje ionako malih sredstva znači jedan i po novinar manje, ili nekoliko stranica manje, ili nekoliko regija manje, ili stotinjak neobrađenih tema manje. Svjedoci smo kako

spomenuti fond nije u posljednjih desetak godina znatno povećavam, i kako su uredništva manjinskih tjednika osakaćena. Tako se i može dogoditi, a nadamo se kako do toga ipak neće doći, da se u pregovorima i dijeljenju i toga maloga fonda odzvuče od visine svote dodijeljene manjinskom tisku u prošloj

godini. Kako i na koji način u tim uvjetima djelovati, prozaično je pitanje na koje je doista teško dati odgovor. Rješenje bi bilo konačno da politika stavi točku na i financiranja i organizacijskih djelovanja manjinskih listova te da odredi automatizam u njihovu financiranju koji će omogućiti njihov nesmetan rad, stručnu samostalnost, dati okvire i osigurati slobodu i neovisnost manjinskoga tiska kao javnoga glasila, omogućiti planiranje i razvoj uredništva kao manjinskih stručnih radionica, kako se to često naglašava kada se želi istaknuti kako su manjinska prava visoko zajamčena. Ne znam što bi rekla politika i javnost kada bi se manjinskim listovima Mađara izvan granica odrezala godišnja svota potpore, bez obzira na razloge i formule zbog kojih se to trebalo napraviti. Ono što određuje manjinu, to je pravo na pisane medije, što se tumači na načine koji nisu primjereni demokratskim tekovinama. Ovih sam dana čula tvrdnju koja me je duboko zamislila. Jedan naš vrhunski intelektualac primijetio je kako matična država neće ni opaziti da smo nestali. Ne znam primjećuje li što se događa s pisanim glasilom Hrvata u Mađarskoj. Kada politika domicilne države, matične države pa i politika vlastite zajednice olako shvaća ulogu i značaj manjinskoga tiska (svrstavajući njegovu važnost pri dodjeli potpore u rang Dana sela ili Hrvatskoga bala) u očuvanju nacionalnog identiteta i materinskoga jezika, onda je njima uistinu teško objasniti, pa i nacrtati, što znači „kognitivna“ (spoznajna) kompetencija znanja jezika. To je ona razina na kojoj se jezikom služimo kao sredstvom pri razmišljanju, stvarajući pri tome nove vrijednosti. Uspješnost „škole“ određuje upravo kognitivna kompetencija.

Branka Pavić Blažetin

Čitajte i širite Hrvatski glasnik!

Aktualno

Hrvatska manjinska samouprava Zalske županije podupire osnivanje udruga manjinskih samouprava u regiji

Hrvatska manjinska samouprava Zalske županije 5. veljače održala je svoju redovitu sjednicu u svom uredu u Kaniži. Prihvaćeno je financijsko izvješće o prošloj godini, te proračun za 2009. g., izabran je novi član samouprave i raspravljalo se o mogućnosti udruženja hrvatskih manjinskih samouprava.

Predsjednik Penzeš i Jože Vlašić, novi član samouprave

Sjednicu Županijske samouprave otvorio je njezin predsjednik Ladislav Penzeš. Prije nego što je ustanovljen kvorum, u samoupravu je primljen novi član Jože Vlašić, umjesto Stjepana Prosenjaka, koji zbog svoga radnog vremena nijedanput nije mogao nazočiti sjednicama. G. Vlašić je prisegnuo, i tako je na sjednici bilo šest osoba.

Županijska je organizacija lani gospodari- la s dva milijuna 264 tisuće forinti, što je potrošila uglavnom na priredbe mjesnim manjinskih samouprava kao suorganizator, npr. na Jesenske književne dane u Keresturu, na Dan mazanica u Mlinarcima, na Berbenu povorku u Mlinarcima i Pustari.

U 2009. g. samouprava zasada može računati na 892 tisuće forinti državne potpore, što svaka županijska samouprava dobije, no očekuje potporu i za diferencirane zadatke, a želi se i natjecati. Još najesen prošle godine postala je partnerom keresturskoj Udruzi za opću naobrazbu u jednom europskom projektu za prekograničnu suradnju Slovenija–Mađarska 2007–2013. Samouprava za te svrhe želi rezervirati veći dio svojih materijalnih sredstava, što će biti potrebno za udio u europskom natječaju.

Marija Vari, predsjednica Hrvatske manjinske samouprave u Pustari, obratila se molbom Županijskoj samoupravi da potpomaže priredbu Pomurski fašnik, koji će se održati 21. veljače, naime to će biti regionalnog karaktera. Nazočni su članovi izglasovali 100 tisuća forinti novčane potpore.

Anica Kovač, zastupnica Hrvatske držav-

ne samouprave, izvjestila je članove samouprave o odluci Hrvatske državne samouprave prema kojoj bi krovna organizacija potpomagala udruženje hrvatskih manjinskih samouprava po regijama. Cilj tog udruženja bilo bi usklađivanje rada mjesnih manjinskih samouprava. Za tu djelatnost bi se platila jedna osoba.

Županijska samouprava podupire poticaj državne samouprave i prihvatila se organizacijskih poslova, dogovoreno je da će se obratiti svim mjesnim manjinskim samoupravama kako bi u svezi s tim dali svoje mišljenje. Žele li se pridružiti udruzi, neka napišu pismo namjere i dostave ga do 13. veljače. Priključenje udruzi iziskivalo bi i neku financijsku žrtvu mjesnih samouprava, a Županijska samouprava također želi dodati svoj dio.

Glede toga Županijska će samouprava zatražiti materijalnu pomoć od Odbora za nacionalne i etničke manjine Skupštine Samouprave Zalske županije, koji je ove godine za manjine namijenio 3,2 milijuna forinti.

Inače županija ni ove godine nije uvrstila u svoj proračun pomoć županijskim manjinskim samoupravama, zbog čega se i ne slaže s proračunom Županijska hrvatska manjinska samouprava, što je i pismeno dostavila županiji.

Sljedeća sjednica Županijske manjinske samouprave bit će održana zajedno s predsjednicima manjinskih samouprava 20. veljače u Pustari kako bi se detaljnije raspravljalo o udruženju manjinskih samouprava.

Beta

Odrekao se zastupničkog honorara u korist Hrvata u Mađarskoj

Po našim saznanjima, dr. Franjo Pajrić jedini je zastupnik sadašnje Skupštine HDS-a i svih dosadašnjih saziva, koji se odrekao zastupničkog honorara. Odrekao se svoga honorara u korist Hrvata u Mađarskoj. Kao zastupnik sadašnje Skupštine HDS-a, već na prvom zasjedanju Skupštine apelirao je na zastupnike da se odreknu svojih mjesečnih honorara u korist Hrvata u Mađarskoj. Po dr. Pajriću, to bi bilo sretno rješenje, ali izgleda kako to teško ide jer, po njemu, na prvom je mjestu još uvijek zamjenica „ja”, a tek onda imenica „zajednica”, hrvatska zajednica u Mađarskoj.

HRVATSKI ŽIDAN – Hrvatsko kulturno društvo za očuvanje tradicij „Čakavci“ je 30. januara, petak, održalo svoju osnivačku sjednicu na kojoj je bilo nazoči 17 članov. Ovput je izabrano i peljačtvo Društva ko će u budućnosti polag folkloranoga djelovanja obratiti pažnju i na polipšavanje sela, a i na novoutemeljenje dičje tančene grupe, ka je pred ljetodan zastala djelom. U planu je još izdanje dvojezičnoga informativnoga lista, koji bi bio tiskan dvo ili tromisečno s aktualiteti, najnovijimi visti sela. Za predsjednicu je izabrana Adrienn Csizmazia, nje djelo potpomažu dva potpredsjednici: Helga Meršić i Levente Horvat, a tajnik Društva je Petar Horvat.

MOHAČ – KUD Zora 13. veljače putuje u Budimpeštu gdje će imati nastup u Domu Fonó. Uz nastup kojim će dočarati i pokladne običaje mohačkih Hrvata, KUD Zora održat će i plesničnicu uz pomoć Orkestra Orašje iz Vršende.

Hrvatski klub Augusta Šenoe u hrvatskim rukama!?!

Već duže vrijeme u zraku i kuloarski, bar među pečuškim Hrvatima, ali danas već i šire, govori se o sudbini Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe. Gradska samouprava počinje pokazivati namjeru predaje Kluba koji djeluje u okviru Središta za kulturu grada Pečuha, predaje na brigu hrvatskoj zajednici. Predsjednik pečuške Hrvatske samouprave Ivica Đurok u svojim istupima već godinu dana naglašava kako spomenuta samouprava ima političke mjero-davnosti glede možebitnog preuzimanja Hrvatskoga kluba, i poziva grad na početak pregovora na tu temu. Tako je lani pečuška hrvatska samouprava 4. prosinca zasjela kako bi odgovorila na pitanja i donijela odluke glede pitanja koja joj je grad uputio u svezi s daljnjim održavanjem, djelovanjem i vlasničkim pravima nad Hrvatskim klubom Augusta Šenoe. Napomenimo kako je onodobno, prije samog otvaranja Kluba, a ima tome domalo trideset godina, do njegova otvaranja i stavljanja u pogon došlo jer je starinska zadruga svoju nekretninu u samom središtu grada poklonila gradu za potrebe Hrvata grada i županije.

S druge strane u okvirima širenja kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj, HDS je na svojoj prosinacskoj skupštini, odlukom nazočnih zastupnika, ovlastio vodstvo da započne razgovore s gradom Pečuhom oko mogućega preuzimanja Hrvatskoga kluba kao jedne od mogućih novih ustanova u vlasništvu Hrvata u Mađarskoj. Tako je HDS-ovo vodstvo 22. siječnja pregovaralo na tu temu s pečuškim dogradonačelnikom Tiborom Gondom. Nakon tih razgovora mi smo zapitali sve tri zainteresirane strane da iznesu svoje stavove glede mogućega rješenja daljnje sudbine Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe.

Izjava pečuškog dogradonačelnika Tibora Gonde za Hrvatski glasnik

Pregovarali smo s predstavnicima Skupštine HDS-a (22. siječnja), s predsjednikom Mišom Heppom, zamjenikom predsjednika Đusom Dudašem i voditeljem Ureda HDS-a o njihovim zamislima oko budućnosti Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe – kazao je za Hrvatski glasnik pečuški dogradonačelnik Tibor Gonda. Ima tome više od godinu dana kako se počelo razmišljati u skladu s jačanjem uloge Hrvata i učinkovitijeg očuvanja hrvatskoga nacionalnog identiteta u gradu, kako bi bilo svrsishodno Klub predati u ruke hrvatske manjine kako bi djelotvornije djelovao nego sada kada se nalazi u sklopu Središta za kulturu grada Pečuha, i njegova djelatnost ovisi samo o gradskome proračunu. U skladu s tim počeli smo razmišljati o predaji Kluba u nadležnost hrvatske manjine i pregovarati s nadležnima. Tako smo i danas, nakon upućenog pisma nama od HDS, imali sastanak s predstavnicima Državne samouprave, i mogu kazati kako smo donijeli zaključke na obostrano zadovoljstvo. Naime zaključili smo kako bi djelovanje Kluba bilo najučinkovitije kada bi se on nalazio u nadležnosti hrvatske manjine te kako će grad u nastupajućim tjednima izraditi mogući plan te platforme temeljem koje će Skupština grada Pečuha moći i donijeti odluku glede daljnje budućnosti Kluba Augusta Šenoe. Pri tome se grad ne ograđuje od toga da posebnim sporazumom i dalje preuzme na sebe dio financiranja Kluba jer on je sastavnica života građana ovoga grada i svojim programima

obogaćuje kulturnu ponudu grada Pečuha, a ima i svoje istaknuto mjesto u programima „Pečuh – kulturna prijestolnica Europe“. Pokušat ćemo razmotriti i mogućnosti predaje prava vlasništva nad nekretninom, riješiti to na zadovoljavajući način. Na istu temu pregovarali smo i s predstavnicima Hrvatske manjinske samouprave u gradu, koja također izražava namjeru preuzimanja nadležnosti nad Klubom. Mi ćemo pri donošenju konačne odluke uzeti u obzir dva najvažnija elementa. Prvo su pravni okviri koji određuju u čiju se nadležnost manjinska ustanova može predati i tko ima pravo tražiti manjinsku ustanovu na održavanje. Drugo je koja je ona strana koja može osigurati veća jamstva za nesmetano djelovanje, odnosno u ovom slučaju koja je ona organizacija koja će kao novi vlasnik, ako joj se predaju i vlasnička prava, moći bolje gospodariti, naime radi se o nekretnini u povijesnoj gradskoj jezgri, koja u skoroj budućnosti zahtijeva i obnovu. To su važni elementi pri donošenju konačnih odluka, ali ja se nadam kako između mjesne manjinske samouprave i državne samouprave postoje dobri odnosi, te kako će odluka grada Pečuha biti prihvatljiva obadvojema stranama, te kako će Klub svoju osnovnu funkciju, kao središnjica za Hrvate grada, Baranje i južnoga Zadunavlja, i dalje ostvarivati te naći svoje mjesto i u programima „Pečuh – europska prijestolnica kulture“ – kazao je za Hrvatski glasnik pečuški dogradonačelnik Tibor Gonda.

Pismo HDS-a upućeno pečuškoj gradskoj samoupravi

Hrvatska državna samouprava

Samouprava Grada Pečuha

Tibor Gonda, pečuški dogradonačelnik Pečuh

Poštovani Gospodine Dogradonačelniče!

Pozivajući se na naš dogovor od 22. siječnja 2009. godine, ponovno potvrđujemo naše namjere za preuzimanjem Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe u Pečuhu.

Prema točki 1. članka 49/A Zakona LXXVII. iz godine 1993. o pravima nacionalnih i etničkih manjina: „Na zahtjev državne manjinske samouprave mjesna samouprava koja održava ustanovu dužna je ustupiti pravo održavanja kulturne ustanove koja obavlja isključivo manjinske zadatke i koja zadovoljava kulturne potrebe dotične manjine državnoj samoupravi, podnositelju zahtjeva.“

Hrvatski klub Augusta Šenoe jedna je od temeljnih ustanova Hrvata u Mađarskoj, tako je za hrvatsku zajednicu njegovo održavanje bitno. Godišnje 50-60 priredaba i više stotina posjetitelja u proteklih 26 godina, dokazuju potrebu za njim. Hrvatska katedra, Hrvatski radio i TV, Hrvatsko kazalište, Hrvatska škola, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj grad Pečuh čine središtem Hrvata u Mađarskoj.

Klub ima važnu ulogu u usklađivanju programa.

Od otvorenja 3. prosinca 1983. godine nije doživio ozbiljniju obnovu. Električni vodovi, grijanje (kazan radi već 26 godina), pročelje, dvorišni i stražnji dijelovi trošni su, sanitarni čvor ne odgovara već ni najosnovnijim propisima. Dode li do preuzimanja, preuzet ćemo na sebe potpunu obnovu, te njegovo održavanje kao hrvatskoga kluba.

Preuzimanjem trenutno zaposlenog osoblja osigurat ćemo održavanje osnovnih funkcija.

Izjava predsjednika pečuške Hrvatske samouprave Ivice Đuroka za Hrvatski glasnik

Potakli smo budućnost Hrvatskoga kluba u hrvatskim rukama još prije godinu dana, kaže predsjednik pečuške Hrvatske samouprave Ivice Đurok

Temeljem manjinskog zakona i pitanja kulturne autonomije manjina, imamo legitimnost pri donošenju odluka oko Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae. Ne vidim razloga da Klub Hrvata u gradu Pečuhu bude u nadležnosti bilo koga drugog doli Hrvata. Ako budemo dovoljno pametni, svjesni i dovoljno složni, dovoljno znali sve zakone, pravne, političke formule i klauzule, onda ćemo mi postići da Klub bude naš, dakle u vlasništvu Hrvata grada Pečuha.

Mislim kako bi grad bio spreman i sklon da preda i Klub na funkcioniranje i nekretninu (i zgradu) Hrvatima u Pečuhu. Pozivam se 550 puta na zakon iz 1993, koji je mijenjan, to znamo svi. Temeljem toga zakona i grad Pečuh, dakako i sve lokacije imaju neke obveze. U tom zakonu jasno stoji: grad mora jamčiti, zašto ne bismo mi, nakon toga što ga dobijemo, recimo, mogli prebaciti čak i sjedište Hrvatske samouprave i neke naše ustanove, kao gospodarska društva itd. u tu našu zgradu. Zakon i Ustav inzistira da grad to daje onima kojima i pripada. Nema smisla preuzeti, niti ćemo preuzeti ako grad kaže: ajde, nosite zgradu, a dajemo vam nula forinti. To se tako ne radi, niti ćemo mi ući u taj tjesnac. Ako će grad dati dugoročna jamstva, onda ulazimo u tu opciju, ako ne, onda idemo

Po našem dogovoru nadalje primamo se da ćemo sudjelovati u promicanju Pečuha kao Europske prijestolnice kulture u Hrvatskoj.

S obzirom na navedeno i na uvjete iznesene prigodom našega dogovora, molimo Gospodina Dogradonačelnika da učini potrebne korake za predaju i pripremljeni nacrt ugovora dostavi našoj samoupravi.

Budimpešta, 29. siječnja 2009.

S pozdravom,
Mišo Hepp, predsjednik

na daljnje pregovore, idemo na neke druge opcije.

Činjenica je da Državna samouprava pregovara mimo pečuške Hrvatske samouprave s gradom i dogradonačelnikom; 22. siječnja svojevrstan je politički autogol. Ne poznajem sadržaj HDS-ova pisma upućenoga gradu, ali točno znam koje su pravne i političke kompetencije HDS-a. Mi točno znamo svoja prava sada i onda ako Klub prijeđe u našu kompetenciju. Mislim kako je apsurdno da HDS ne uvažava temeljna demokratska, pravna i politička načela, ne uvažava temeljna prava mjesne samouprave (to više što i sami su svoj legitimitet stekli na lokalnoj razini). Žalosti nas činjenica kako HDS nije smatrao važnim kontaktirati (ni prije ni poslije posjeta pečuškom dogradonačelniku) legitimno, birano tijelo Hrvata u Pečuhu glede tog iznimno važnog pitanja. Samouprava Hrvata u Pečuhu, kao i prije, i sada je sklona pregovarati sa svim nadležnim tijelima i građanima na tu temu. Uvjereni smo kako će Hrvatski klub Augusta Šenoae u njenim „rukama“ još bolje funkcionirati te da će u formalnim okvirima pečuškoga Hrvatskog kazališta i pod političkom kompetencijom pečuške Hrvatske samouprave biti sastavni dio kulturne autonomije Hrvata u Pečuhu te da će biti na korist svim Hrvatima u Mađarskoj i na korist našoj matičnoj domovini.

Branka Pavić Blažetin

MOHAČ – Trenutno se u novomohačkoj osnovnoj školi, kako je za Hrvatski glasnik izjavila ravnateljica škole *Zsuzsanna Lebő*, hrvatski jezik predaje u obliku kružoka. S djecom radi nastavnica *Marija Kablar*. U školi djeluje i Folklorna skupina Vada koju vodi Katica Hoffman koja između ostalih njeguje i običaje, tradiciju i nošnju šokačkih Hrvata iz Mohača. U novomohačkom vrtiću postoje dvije skupine, od kojih je jedna hrvatska. Svakoga se dana u njoj vode zanimanja na hrvatskom jeziku, a s djecom radi odgajateljica *Judit Samu*.

MOHAČ – Samouprava toga grada raspisala je natječaj likovnih ostvarenja i fotografije za mlade u dobi od deset do dvadeset godina, u tri dobne skupine, pod nazivom „Nama treba Mohač – Kako je danas biti mlad u Mohaču?“. Svi zainteresirani svoje natječeje mogu poslati na poglavarstvo grada Mohača do 15. svibnja.

HARKANJ – U organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave i pečuškoga Hrvatskog kazališta, ansambl narečenog kazališta 22. veljače s početkom u 17 sati gostuje u harkanjskom domu kulture s predstavom Ephraima Kishona „Vjenčani list“ koju je na scenu Hrvatskog kazališta potkraj prošle godine postavio Robert Raponja, a u predstavi glume Draško Zidar, Tatjana Bertok-Zupković, Petra Cicvarić, Slaven Vidaković, Stipan Đurić i Anita Schmidt. Vjenčani je list koprodukcija pečuškoga Hrvatskog kazališta i vinkovačkoga Gradskog kazališta „Joza Ivakić“ čija je pečuška premijera bila lani 1. prosinca.

PEČUH – U Kući Lenau 27. siječnja održano je zanimljivo predavanje naslova „Ocjena nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj“. Predavanje je održao János Wildmann. Kako mađarsko društvo gledan na manjine u Mađarskoj? Što zna o njima? I na ta pitanja je pokušao dati odgovor dr. Wildmann, ekonomist iz Pečuha, koji je u okviru jednoga provedenog znanstvenog istraživanja i ta pitanja ispitivao. Pitao je za pripadnike triju manjinskih zajednica, Cigane, Nijemce i Hrvate, na zemaljskom upitniku na koji je odgovaralo tisuću ispitanika.

PETROVO SELO, NARDA – Donedavni direktor Željeznočupanijskih muzejev dr. Šandor Horvat od januara ovoga ljeta sve do jeseni je imenovan za muzejskoga referenta sambotelske mikroregije, i na toj funkciji je jur pokrenuo brojne projekte. Projdući tajedan je, u okviru školske ure narodopis, posjetio peti razred u petrovskoj Dvojezičnoj školi i pozvao je tamošnje školare za skupljanje starih orudaljav, kipicov ter za spasenje svih onih vridnosti ke su negda neophodne bile za svakodnevnice naših selčanov. Pobrana kolekcija bit će jedna gvišna baza za izložbu budućega Seoskoga stana. Naime Petroviščani jur zdavno su si zaželjili imati i otpriti vlašću „Etnokuću“ kakovu jur imaju u Bizonji, Umoku, Koljnofu, a ne moremo iz nabranjanja izostaviti ni vridnu zbirku Lajoša Brigovića i selčanov u Hrvatskom Židanu ter Plajgoru. Interesantno je da na jugu Gradišća nijedno naše selo nima još takov muzej.

Plajgor nije za prodaju!

Nevolja na granici s brzom cestom S31

Najmanje selo Gradišća je izrizano selo iz čarobne bajke, okruženo s lug, zemljama, prirodnom lipotom. Zavolj mira i tišine, a pravoda i zbog lufta kilometare putuju turisti, željni slobode. Plajgor je desetljeća dugo bio zaprt željeznim firongom, kot i sva naša druga gradišćanska sela uz granicu, i na njegovi puti su graničari marširali. Trbuhom za kruhom odvod su se čudami ganuli u svit, u susjedne varoše, ostali su samo stariji ljudi. U zadnji ljeti se selu najzad mladi, iako u tom selu ni čuvarnice, ni škole, zato svi idu u susjedni Hrvatski Židan. Lani su se konačno rušile i granice, i već ništa nije prepričilo sklapanje dobrih odnosov sa susjednim Kloštrom u Austriji.

Načelnik Vince Hergović je odlučan u tom da Plajgoru ne treba autocesta

Medjutim ova blizina k Austriji od kih pet ljet je i pogibelna, naime otprilike toliko vrijeme je na dnevnom redu da se poduži brza cesta S31, ka bi peljala od Gornje Pulje do Sambotela. Ov put, po Helmutu Bieleru, zemaljskomu savjetniku za cestogradnju u Austriji, bi morao voditi prik Kloštra i Plajgora. Obramba okoliša i ostali rizični faktori jedino interesiraju domaćine ki, pravoda, ne bi rado (pro)dali svoju tišinu i mir za siloviti promet, 250 metarov od zadnjega stana Plajgora. – *Mi tu dozvolu nećemo dati i zato ne kad za to bi morali jur pred petimi-šestimi ljeti odlučiti i ne sada ovako najjednoč* – tvrdi Vince Hergović, načelnik i glasni branitelj svojega rodnoga sela. Od njega doznajemo da u planu za poduženje ceste S31 imaju još i tri varijante. – *Imali su plane prvu i drugu varijantu ka bi išla va Ratištof, i onda ne bi pravala brza cesta prekoraćati tako veliku višinu. Ako bi išla cesta na Materštof ali ide na Ratištof, onda bi imala samo 20–25 metarov razlike u visini. Ako se kod Kisege krene gori na Guba-brig na Plajgor, i tamo na kamenjak gori, i onda zopet doli na polje Frakanave, višina je na 2,5 km 120 metarov. Premislite si koliko je oto. Mi mislimo da ova treta varijanta, ka bi išla prik Plajgora, i zato ne valja jer još i dandanas nam ne znadu povidati ka bi bila točna varijanta od toga. Crtadu ovako, crtadu onako... Mi smo u našem seoskom planu kad je ovo najpr došlo za cestu jur tako nutrazeli da zavolj ove velike višine put se ne more drugačije napraviti, samo s tunelom. A mi imamo ustavno pravo da se za to držimo ako kanu nam doprimiti brzu cestu na prag – veli odlučno prvak sela, ki med tim*

objašnjava da oni kot Plajgorci ne bi imali iz te brze ceste nikakove hasni, jedino negativne posljedice da moru slušati i dušati. Po njegovom mišljenju o ovoj, od stanovništva nikako nepoželjnoj, „strahoti“, jedino politika odlučuje, kot je to bilo vidljivo na prethodni sjednica u Materštofu ali u Sambotelu. – *Sad jedna politička stranka riva u Austriji da brza cesta mora ići prik Kloštra i Plajgora, a ja nek toliko morem reći da mi bi bili bedavi, polig toga da nimamo ništ hasni iz toga, kad bi mi sad pustili njim njevo političko naticanje. Koga bi interesiralo da bi našoj prirodni bilo kraj? Ljudi ki danas živu u Plajgoru, većina ka se je simo najzad doselila ali su novi stanovnici, zato su došli jer im je dost bilo od Kisege, Sambotela, Budimpešte. Dost im je bilo autov, dost je bilo buke i prometa. A sad ćemo mi u ovu lipu prirodu dostati autocestu?* Gdo bi mogao logično odgovoriti na pitanje, a i nagovarati selčane da ne branu tako jako svoje? Na web-stranici Plajgora se najdu atraktivni panzioni, apartmani. Sad, kad bi se začeo cvasti seoski turizam, i plani susjednih općin za biciklističku stazu su gotovi u Interreg-projektu, skupa s osmatračnicom na brigu kod kamenjaka, otkud bi bila prekrasna panorama na pol Gradišća, a ako je čisto vrime, bojsek se vidi i do Bika ter Sambotela, i to bi sad jednim potezom pera zničili, rušili i pokvarili. Kako veli Vince Hergović, njemu i zato nije jasno da zač kanu put S31 podužiti prik Plajgora kad ta dojde od Pulje iz južne strane, a potom bi se morao krenuti gori na sjevernu stran i tote križati sva ta sela, a po prvjoj i drugoj varijanti cesta bi išla ravno na Ratištofu. No plajgorski načelnik ne popušća,

kot treće varijante jedino rješenje vidi u tunelu, to tvrdu i dva, u Plajgor doseljeni, pravnik i mu pomažu pri ovom djelu ter ga jačaju u tom da za to imaju i pravo. – *Ja mislim da neće doći do kompromisa. Mene ljudi dobro poznadu da ja morem doći na konsenzus ako se nešto ponudi. Ako nas zaistinu kanu s ovom cestom napadati, ne bi nam morali ča ponuditi? Bilo je riči da će autocesta križati židansku cestu, a mi smo rekli: dajte nam jednu manju servis-cestu uz autoput da bi bio ča Plajgor dobio od ovoga ali barem od buduće biciklističke staze do židanske ceste. To znamda još i jedan kilometar nije, otprilike 700 metarov, onda bi nam bilo bliže, ne bi pravali naokolo iz Židana doći, nek s autocesta brže bi mogli na Plajgor. Ne, to je drugi projekt, su rekli nadležnici. Onda pak, pitam ja, zašto bi mi onda privoljili tu nevolju kad nam je sad čuda bolje kad nimamo autocestu? Ništ nam nisu ponudili, ništ nam ne kanu dati. I rekli su, mi ćemo i onda zidati ovu cestu. A ja sam rekao, dobro, zidajte ju, nek ne znamo kude!* Vince Hergović mi je povidao još da jur cijeli plan autoceste mutno je došao pred javnost. Kad je on nastao načelnik, pred tim su plani za proširenje brze ceste dani za dozvolu na tehnički odjel kiseške općine. Naravno da su dozvolu veljek vandali jer da je autocesta bila navedena i u zemljoplanu s dva uvjeti da moraju moste zidati na Plajgor–Kisege pak na cestu ka će se pak graditi med Plajgorom i Kloštrom. Poslali su plane Zelenim, a po ugarski zakoni je za to bilježnik sela odgovoran. To pismo je došlo bilježnici u to vrime kad je seoska samouprava jur bila utemeljena, ali selo još nije imalo načelnika, a

prethodnik već nije bio na funkciji. Po Vinciju Hergoviću to i drugačije se ne šika, istirati ljuto, brzo dozvolu dokle mjesto nima peljača, i to je jur bilo sumljivo. No on nije mirovao, nek je zamolio jednoga stručnjaka da pogleda plane s takovimi očima da koliko bi to bilo štetno za prirodu i za ovde živeće ljude. Samo na prvi pogled su devet takovih točkov našli ke su suprot zakona Zelenih. – *Da bi nek rekao, npr. podzemna voda je u našoj županiji na dvi mjesti, a to je Lukácsháza-brig i Plajgor-brig kamenjak* – objašnjava nadalje prvak sela. – *Na tom brigu ne znam ča bi se dogodilo ako bi na tom mjesti bio sazidan tunel. Premislite si, 30 metarova višine zarizati tamo u zemlju. To bi prirodu gonc zničilo pak i ne znamo ča bi bilo s vodom. Zač se Zeleni boru da se ta podzemna voda ne banuje? Kad morebit va našem selu ali bi svakude curila voda ali ne bi bilo vode. Ne znamo. Mogao bi to još dalje nabrajati kakovu larmu, smog bi nam ta promet donesao, ča bi nam sve auti pustili u luft. Oni čedu nam sve obećati, čemo ovako, čemo onako napraviti, ali mi toga ne vjerujemo! Mi mislimo da je zakonito toliko griškov u ovoj varijanti plana za autocestu da čemo uspjeti zaustaviti ovu, za nas u svakom smislu čemernu zamisao. Nadležne organizacije za poduženje autoceste S31, iz Austrije i Ugarske, sastat će se 20. februara ali na ov sastanak ni načelnik Kloštra ni prvak Plajgora nije dobio pozivnicu. Ovo područje je u zadnje vrime dosta bičevano od susjeda. Dovoljno je samo misliti na lanjski čin kod Rabe pri Kermendu kako je austrijska firma od kože pustila otpadnu vodu u rijeku, ili na mnoštvo protestov kod Monoštra (Szentgotthárd) da se ne sazida objekt za žganje smetlje. Nigdor nije mario za ugarsku stranu, ni za suprotstavljanje stanovnikov, vrijeda će se dimiti i vonjati u pograničnoj zoni. S toga gledišča sam pitala plajgorskoga liktara, ne boju li se da će zaman biti svi njevi napori, odupiranja? – *Ako se to zgoda, onda nećemo moći suditi Austrijan-**

Za križom bi išla brza cesta, od zadnjega stana Plajgora udaljeno samo na 250 metarova

cem. Nažalost, na prethodni sastanki i većputi sam čuo da su rekli, a pak vi ste predložili tu treću varijantu, ali još i dandanas nismo našli toga človika ki je zapravo izmislio ta prijedlog. Morebit moj prethodnik, ki je počeo kupovati zemljišće uz granicu. Mislim da jedan načelnik nigdar to ne bi smio učiniti. I onako znate, više puta sam izjavio da je tomu već uzrokova da sam se ja naticao za načelnika. Sad ću nek reći jednu kvotu, sto ili dvisto tisuća forintova se more dobiti za tu zemlju ako tude će pojti autocesta. Za sto ili dvisto tisuća da si prodamo dušu ali selo? To se ne smi učiniti! Ali, nažalost, kad je takovih ljudi med nami ki nas prodadu, da tako velim, onda pravoda ovi uredi lako djeladu. Ja se ufam da čemo se moć suprotstaviti i dalje živiti prez autoceste S31. Kad Plajgor nije za prodaju!

-Timea Horvat-

Kraj je idili na Plajgoru?

Dravu će potjerati u drugo korito

Voda može potkopati željeznicu, postoji mogućnost oštećenja željeznice između Barče i Kaniže; željezničke postaje Tiluš (Órtilos), odnosno s hrvatske strane u opasnosti je objekt za zaštitu poplava, a time i cijelo naselje. To je izjavljeno na javnoj tribini u Tilušu, koju je održala Južnozadunavska uprava za zaštitu okoliša i vode u svezi s reguliranjem pritoka Drave–Mure radi izbjegavanja štete. Reguliranje će se ostvariti do 2010. g. izvorima preko natječaja. Sadašnji prtok Drave–Mure prije 30–40 godina nalazio se 900 metara iznad sadašnjega. Zahvaljujući erozijskim djelovanjem i nanošenjem nanosa, nastalo je trenutno stanje, koje je vrlo nepovoljno jer su se rijeke 50 metara približile jedna drugoj. Određeni dio obale može se urušiti i kod manjih poplava, tako će Drava oteći u lijevom rukavcu, ali taj dio korita sada nije pogodan za odvodnju količine vode obiju rijeka, stoga ugrožava već spomenute dijelove.

MOHAČ – U organizaciji KUD-a Zora, svakoga prvog petka u mjesecu s početkom u 20 sati u prostorijama Duna Irodaháza održava se tradicionalna plesanica, uza svirku Orkestra Orašja i plesnu poduku Stipana Darašča, voditelja „Zore“.

ZAGREB – Hrvatsku maticu iseljenika posjetio je Stipan Krizmanić, načelnik općine Hrvatski Židan, koje naselje u Gradišću ima vrlo aktivnu hrvatsku zajednicu koja se može pohvaliti svojim međunarodnim folklornim ansamblom „Gradišćanski Hrvati“, kazališnom skupinom koja će ove godine nastupiti na XV. Danima hrvatskoga pučkog teatra, rock sastavom „Mlada generacija“ i drugim. Nakon razmjene informacija o programima i radu, dogovoren je nastavak suradnje koja je prijašnjih godina bila snažna, ali je u zadnje vrijeme zamrla. Zagrebačkom sastanku nazočio je Nenad Breka, dugogodišnji suradnik u kulturnim programima Hrvatskoga Židana.

BUDIMPEŠTA – Kako kazuje za Hrvatski glasnik Anica Petreš Németh, predsjednica Hrvatske samouprave grada Budimpešte, samouprava od 20. do 22. veljače organizira putovanje u matičnu domovinu, točnije na ovogodišnji Riječki karneval. Odaziv je iznimno velik.

ODJECI – Gradišćanski Hrvati iz Gornjeg Četara u Mađarskoj zahvaljuju Siščanima

HVALA VAM NA SVAKOM BOŽIĆNOM DARU

Naša božićna humana akcija sakupljanja hrvatskih knjiga, CD-a, DVD-a, audiozapisa i videofilmova za Hrvatsku knjižnicu gradišćanskih Hrvata u Gornjem Četaru kod Sambotela (Szombathely) u Mađarskoj, privukla je značajnu pažnju i cijele hrvatske nacionalne manjine i Hrvatske manjinske samouprave u Mađarskoj.

Tjednik Hrvata u Mađarskoj „Hrvatski glasnik“, čiji je osnivač Savez Hrvata u Mađarskoj, a izdavač hrvatska tvrtka Croatica iz Budimpešte, u ovogodišnjem 2. broju od 8. siječnja 2009. godine, donio je velik članak na cijeloj 10. stranici pod naslovom „Sisački božićni dar za Četarce“ i veliku sliku preko cijele naslovne stranice lista s potpisom „Sisački božićni dar za Gornji Četar“.

Novinarka „Hrvatskoga glasnika“ Timea Horvat vjerno je opisala naš doček u Omladinskom klubu u četarskom domu kulture gdje su nas dočekali gotovo svi članovi Hrvatskoga kulturnog društva „Četarci“, najmlađega hrvatskog kulturnog društva u cijelom Gradišću. Novine hrvatske manjine u Mađarskoj pišu i o primopredaji 10 carinski plombiranih paketa u kojima smo donijeli preko 500 knjiga na hrvatskom jeziku, 20 CD-a, 22 DVD-a, 8 videozapisa, 28 slikovnica i 97 ostalih božićnih čestitaka i darova, koje su sakupili čitatelji „novog Sisačkog tjednika“, članovi Folklornog ansambla „Ivan Goran Kovačić“ Sisak i vjernici sisačke Župe Uzvišenja svetog Križa kao božićne darove Gradišćanskim Hrvatima u Gornjem Četaru u Mađarskoj i kao početni fundus za Hrvatsku knjižnicu gradišćanskih Hrvata u tom južno-gradišćanskom naselju u Mađarskoj. Primopredaji knjiga i božićnih darova bio je nazočan i načelnik Gornjeg Četara Attila Kratochvill, veliki prijatelj četarskih gradišćanskih Hrvata, koji je pozdravio akciju jer u Hrvatskom folklornom društvu «Četarci» plešu i mlade Mađarice i Mađari. Uz veliku zahvalu predsjedniku Folklornog ansambla „Ivan Goran Kovačić“ Sisak i predsjedniku Zajednice kulturno-umjetničkih udruga grada Siska Ivici Posavcu, te redakciji našeg lista, najveću su zahvalu naši Četarci, što je vjerno navela novinarka Timea Horvat, uputili vama, našim čitateljima i sugrađanima koji su prikupili knjige, CD-e, DVD-e, audiozapise, videofilmove, slikovnice, te im od srca uputili božićne čestitke i darove.

– Brojne riči zahvale i prik ovoga članka neka putuju u Sisak, hvala svim ki su na bilo koji način omogućili da ov prekrasni dar dospene u Gornji Četar. Velika hvala Ognjogasnjoj zajednici grada Siska ka je najmila vozilo, Zajednici kulturno-umjetničkih udrugov

grada Siska ka je nosila financijske stroške puta i carinarenja. Hvala svim ustanovam, organizacijam i gradjanom Siska ki su misleći na stanovništvo jednoga maloga gradišćanskoga naselja, polipšali svim nam ove božićne svetke, napisala je kolegica Timea Horvat, iskusna i vrhunska novinarka koja je popratila taj događaj i svjedočila mu. Mi kao organizatori ove akcije smatramo da nismo učinili ništa posebno, niti mnogo, da je to mala ljudska solidarnost s našim sunarodnjacima u Gradišću u Mađarskoj. Predsjednica Hrvatskog kulturnog društva „Četarci“ iz Gornjeg Četara u Mađarskoj i učiteljica hrvatskoj jezika u Općoj školi u Gornjem Četaru Ana Poljak-Šaller, i predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Gornjeg Četara Joško Šaller uputili su nam pisanu zahvalu za predbožićni posjet i božićne darove.

– Mi smo jako sretni da smo vas upoznali, od vašeg prijateljstva ne bi bili mogli dobiti ljepšeg i dragocjenijeg dara u prošloj godini. Ja iskreno vjerujem u našem prijateljstvu i znam da ćemo uvijek ostati dobri prijatelji.

Još jednoč lijepa hvala za knjige koje smo dobili od vas, svaki je našao nešto posebnoga za sebe u kutijama, svi su bili jako veseli i sretni. Na carini nismo imali nikakvih problema, samo prebrojili su kutije i mogli smo je vratiti kući. Naši se veselu daru, listaju knjige, svaki dan nađe nešto novoga za sebe med njima, slušaju glazbu, gledaju filmove i više put su već pročitali čestitke vaših ljudi.

Prošlu nedelju i jučer smo gledali u televiziji emisiju Lijepom našom i bili smo jako sretni da smo vidjeli program ansambla, bilo nam je drago kad smo vidjeli poznata lica naših prijatelja. Čestitamo vam za izvrstan program, kaže u zahvali Ana Poljak Šaller.

Naša redakcija i organizatori ove božićne humane akcije zahvaljuju prije svega čitateljima našeg lista i sugrađanima koji su osobno donijeli božićne darove u našu redakciju. Hvala svima koji su pomogli našu akciju, sa zadovoljstvom možemo reći da su svi darovi, prema popisu kako ste ih donosili u redakciju, isporučeni i predani našim dragim Gradišćanskim Hrvatima u Mađarskoj, uoči Božića, kao naš zajednički božićni dar od srca.

Željko MALJEVAC

Članak je objavljen u Novom sisačkom tjedniku 15. siječnja 2009.

POŽEGA – „Dani Dobriše Cesarića“, šestodnevna pjesnička manifestacija, održani su u Požegi sredinom siječnja, sedmu godinu zaredom. Simbolično su otvoreni polaganjem vijenca na pjesnikovu rodnu kuću. Na natječaj za književnu nagradu priredbe ove je godine pristigao rekordan broj neobjavljenih pjesničkih rukopisa: njih više od stotinu. Ovogodišnji dobitnik nagrade za neobjavlenu pjesničku knjigu (naslovljenu „Okrutnost“) zagrebački je književnik Ivica Prtenjača. Ovu vrijednu književnu manifestaciju od samoga početka zajednički organiziraju Grad Požega te Društvo hrvatskih književnika – Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski, a u nacionalnim razmjerima prepoznata je kao jedan od najboljih pjesničkih festivala u Hrvatskoj. Zasluga u tome dijelom pripada i samoj Požegi, koja priredbu svesrdno podupire. Uz uobičajeno predstavljanje zbornika stručnih radova s lanjskoga književnog kolokvija, koji iznova rasvjetljava književnu ostavštinu Josipa Eugena Tomića, predstavljena je i lani nagrađena pjesnička zbirka „Zrak ispod mora“ Tomislava Bajsića. Ove su godine znanstvenim kolokvijem otkriveni novi detalji o Ivanu Mesneru i njegovu djelu. Cesarićevi dani ove su godine podsjetili i na požešku legendu o Sara-Babinu Viru koju je zabilježio i spjevao Petar Marković te objavio u „Vijencu“ daleke 1870.

Trenutak za pjesmu

Ivica Prtenjača

zagrizi
lažnu modrinu vala
to je tvoje pravo na san
srebrni dupin
krade zrak na tvojoj ušnoj resici
u gradu je sve drugačije
stvar sa snom koluta se vikendom
ovdje
rame je znak jantarnje svadbe
pupak dijete plodnih magneta
kosu zabaciš tek tako
kuhar s jahte iznosi
prazna leđa
puževa
i mi svi vidimo kako je ovdje dobro
protegnem se u autu
spavao sam na rubu otoka
glave izbačene kroz prozor
mogao sam mirisati se
čekati da se voda popne
u podne

SHAKEspeare na EXit

Kazališna predstava „SHAKEspeare na EXit“ Teatra EXIT iz Zagreba, održat će se u nedjelju, 22. veljače 2009. u 19 sati u kazališnoj dvorani Slovačkog instituta (1088 Budimpešta, Rákócziua ul. 15), te sljedeći dan, 23. veljače, s početkom u 19 sati u pečuškome Hrvatskom kazalištu. Radi se o predstavi u režiji Matka Raguža u kojoj igraju: Živko Anočić, Marko Makovičić i Jerko Marčić.

Predstava je dobitnica mnogobrojnih priznanja, tako Nagrade „Zlatni smijeh“, posebno priznanje na 30. Danima satire za iznimnu uigranost i virtuoznost glumačke igre spomenutih glumaca, Nagrade hrvatskoga glumišta 2006. za izuzetno ostvarenje mladih umjetnika do 28 godina – „Drama“ – u kategoriji za najbolju mušku ulogu: Jerko Marčić, Marko Makovičić i Živko Anočić. U režiji Matka Raguža Shakespeareov je dramski svijet iskliznuo iz povijesnih odrednica i pokušao naći svoje mjesto u svakodnevnici trojice mladih glumaca. Ova će predstava svojim šarmom, za koji su prije svega zaslužni glumci, zadovoljiti mnoge. Uigranost, usredotočenost i vještina kojom Anočić, Marčić i Makovičić nose svaki glumački zadatak, glavni je adut te predstave i pretvara je u potencijalni hit. Njihova igra neprestance crpi iz iskrenoga glumačkog elana, a preciznost i lakoća izvedbe vješto manipuliraju zadanim materijalom.

POTONJA – U organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave i pečuškoga Hrvatskog kazališta, ansambl spomenutog kazališta 8. veljače gostovao je u potonjskom domu kulture s predstavom Ephraima Kishona „Vjenčani list“ koju je na scenu Hrvatskog kazališta potkraj prošle godine postavio Robert Raponja. U predstavi glume: Draško Zidar, Tatjana Bertok-Zupković, Petra Cicvarić, Slaven Vidaković, Stipan Đurić i Anita Schmidt.

ZAGREB – Objavljen je natječaj Hrvatske poštanske banke (HPB), za nagradu za hrvatsku knjigu godine, koja iznosi deset tisuća eura, a dodijelit će se autoru najboljega djela na hrvatskom jeziku objavljenog tijekom prošle godine. Među kriterijima koje je ocjeniteljsko povjerenstvo odredilo za novu nagradu, istaknuo mjesto zauzima „izvrsnost i autorska osobnost“, što isključuju mogućnost velikih grešaka kod odabira. Jedan je od uvjeta da je autor hrvatski državljanin, da je knjiga napisana na hrvatskom jeziku i da je riječ o prvom izdanju, a svaki izdavač može predložiti po dva svoja izdanja.

Ocjenjivat će se u nekoliko krugova, a proglašenje pobjednika i dodjela nagrade bit će potkraj ožujka na Hrvatskoj radio-televiziji, koja je, uz Večernji list i Maticu hrvatsku, partner u tom projektu.

Program Hrvatskog kazališta u Pečuhu za veljaču 2009. g.

14. veljače u 16 sati Antun Karagić: Pošteni varalica

Mjesto: Aljmaš

16. veljače u 14.30 sati N. Gernet–T. Gurewicz–D. Foretić: Patkica Blatkica

Mjesto: Harkanj

19. veljače u 18 sati otvorenje izložbe Dávida Szentgrótiua

Mjesto: Galerija Csopor(t)-Horda u pečuškome Hrvatskom kazalištu

22. veljače u 17 sati E. Kishon: Vjenčani list

Mjesto: Harkanj

23. veljače u 19 sati S. Mrožek: Emigranti

Mjesto: Budimpešta

23. veljače u 19 sati: SHAKESpeare na EXit

Mjesto: Hrvatsko kazalište u Pečuhu

27. veljače u 10 sati Crvenkapica, gostovanje vinkovačkoga Gradskog kazališta „Joza Ivakić“

Mjesto: Hrvatsko kazalište u Pečuhu.

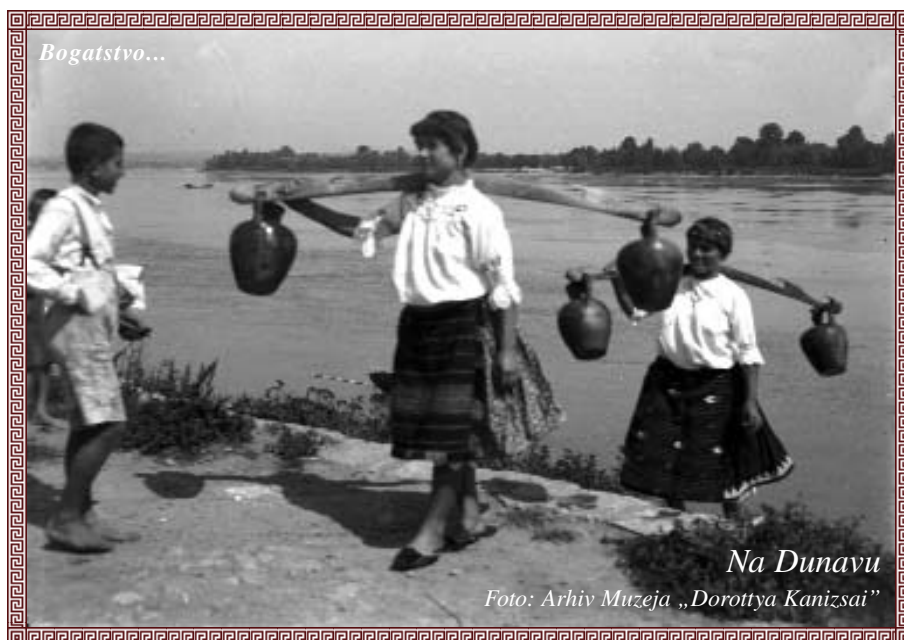
ZAGREB – Leksikon Marina Držića, koji će početkom ožujka izići iz tiska, jedno je od najboljih djela hrvatske književne leksikografije, izjavio je Vlaho Bogišić, glavni ravnatelj Leksikografskog zavoda. Na Leksikonu, jednom od Zavodovih kapitalnih djela, radilo je četvero urednika: Milovan Tatarin, Slobodan Prosperov Novak, Mirjana Mataija i Leo Rafolt, u suradnji s više od sto domaćih i stranih znanstvenika koji su u protekle dvije godine napisali 950 natuknica, odnosno stotinjak tisuća redaka teksta. „Ideja o nastanku Leksikona počela se radati 2003. te iako smo imali u vidu i proslavu 500. obljetnice Držićeva rođenja (1508–2008), nismo smatrali da Leksikon mora izići u Držićevoj godini jer smo sve podredili njegovoj izvrsnosti“, rekao je Bogišić u razgovoru za Hinu.

ZAGREB – Biblioteka *Hrvatska katolička baština 20. stoljeća*, u sklopu koje je objavljeno prvih 11 knjiga, predstavljena je 5. veljače u Zagrebu. Svrha je novopokrenute biblioteke, kako ističe njezin urednik Božidar Petrač, da u sustavnom proučavanju, vrednovanju i popularizaciji mnogih autora koji su obilježili svoje doba i ostavili iza sebe trajne tragove, osvijetli njihovu važnost, ulogu i mjesto u duhovnoj tradiciji hrvatskoga naroda i Crkve 20. stoljeća. Biblioteka u određenome smislu dijelom dopunjuje veliko izdanje Matice hrvatske *Stoljeća hrvatske književnosti*. Na predstavljanju su govorili nadbiskup zagrebački, kardinal Josip Bozanić, akademik Dubravko Jelčić i urednik Božidar Petrač.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Hrvatske državne samouprave, na dan sjednice HDS-ove Skupštine, u subotu, 14. veljače, u 10 sati u budimpeštanskom sjedištu (Ulica L. Bíróa) otvara se fotoizložba na temu: Trenuci ophoda bušara autora Béle Szóköcsa. Izložbu će otvoriti prigodnim slovom Jakša Ferkov, ravnatelj Muzeja „Dorottya Kanizsai“ iz Mohača.

PEČUH – Dana 13. veljače (petak) s početkom u 19 sati priređuje se Maturalni bal Hrvatske gimnazije „Miroslav Krleža“. Mjesto bala: PTE FEEFI Szántó Kovács J. 1/b (bivši PEK). Svira „Badel“. Cijena ulaznice: 1200 Ft.

PEČUH – U Hrvatskom kazalištu, u Galeriji Csopor(t)-Horda 19. veljače 2009. u 18 sati bit će otvaranje izložbe Dávida Szentgrótiua. Izložbu će otvoriti sam izlagač; sudjeluju ansambl Drugi program. Izložba je otvorena do 11. ožujka 2009.

Bogatstvo...

Na Dunavu

Foto: Arhiv Muzeja „Dorottya Kanizsai“

HRVATSKI ŽIDAN – Kako nas je informirala redateljica židanske kazališne grupe Zita Horvat, i kod nji jur intenzivno teču teatarske probe. Židanci nisu si zeli za ovu sezonu novi kusić, nek su obnovili prvu svoju uspješno predstavljenu komediju 1991. ljeta, iz pera gradišćanskoga pisca iz Austrije Joška Weidingera, pod naslovom Sluga Pišta i tri zaručnjaci. Pokidob su Petroviščani pred kratkim otpovidali nastup na amaterskom kazališnom festivalu u Hercegovcu, 28. februara, subotu, Sluga Pišta će premijerno zabavljati tačnojnu publiku. Po riči Zite Horvat, ovom igrom kanu propotovati cijelo Gradišće, i nastupati u sva ona naselja kade su mogli i dosidob. Zadnji nastup će biti u domačem kulturnom domu sredinom marcijuša.

HRVATSKA SAMOUPRAVA ŽELJEZNE ŽUPANIJE – Na štartu ovoga manjinskoga tijela 19. marcijuša 2007. ljeta devet zastupnikov je prisiglo da će vjerno zastupati u interesu naše narodne grupe na tlu ove županije. No zavolj nepredvidjenih razlogov Julija Feher iz Plajgora nije mogla ispuniti svoj mandat. I pokidob nije bila ni nazoči na sjednica Županijske hrvatske samouprave, automatično je stupio na moć zakon o minjbi. Pokidob je bilo u rezervi samo jedno ime Čabe Horvatha, predsjednika petroviske Hrvatske manjinske samouprave, on je 3. februara, utorak, i prikzeo svoju vjerodajnicu. To znači da iz Hrvatske manjinske samouprave Petrovoga Sela veljek dva zastupniki su u županijskom tijelu, pokidob Edita Horvat-Pauković je u petroviskom HMS-u dopredsjednica, a u županijskom tijelu pak predsjednica. Na prvom sastanku su zastupniki odobrili prijedlog Čabe Horvatha da će manjinsko tijelo od ovoga ljeta podiliti još i već nagradov za vridne i zaslužne Gradišćanske Hrvate u ovoj županiji.

HRVATSKI ŽIDAN – Na mesopusni bal pozivaju organizatori Židance 20. februara, petak. Lani obnovljena fašenska povorka i ljetos će se ganuti u dotičnom naselju 21. februara, subotu, u 13 uri ispred mjesnoga kulturnoga doma. Naravno će i ovput stati maskirani šereg pri različiti štacija na duže-kraće počivanje, a po scenariju, uprav tako kot i lani, pred crikvom će se skupazeti mladohižniki. Na simboličnoj svadbi će potom svirati Židanski bečari u kulturnom domu, a organizatori, Hrvatska manjinska samouprava kot i Vjersko i kulturno društvo hrvatske katoličanske mladine, običavaju ne samo dobar štimung nek punu zdilu jila i pune hordove s pilom.

Članovi Udruge „Trilikum” na baranjskoj vinskoj cesti

Udruga vinogradara, vinara i podrumara zaprešičkoga kraja „Trilikum” i ove je godine obilježila blagdan Sv. Vinka i blagoslov vinograda – 6. Vincekovo zaprešičkoga kraja. Proslava je održana u vinogradu obitelji Stjepana Šoštarića u Kupljenovu. Nakon blagoslova vinograda nastavljeno je druženje uz domjenak i glazbu te nastup tamburaške sekcije KUD-a „Hruševac Kupljenski” i kuburaškoga društva „Ban Josip Jelačić”. Nakon slavlja kod kuće, članovi Udruge boravili su na dvodnevnom stručnom putovanju u Mađarskoj 24. i 25. siječnja u Baranjskoj županiji uza stručnu pomoć Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj. Predsjednik Udruge Milenko Šoštarić, dopredsjednik Stjepan Đurinski i zamjenik gradonačelnika grada Zaprešića Ivica Blažić kada su čuli za naš tjednik, veoma su se obradovali i naglasili veliko prijateljstvo s našim gradišćanskim Hrvatima i novinarkom Hrvatskoga glasnika Timeom Horvat, te nam kazali kako čitaju naš tjednik putem neta. Sreli smo se u Pečuhu u biskupskom podrumu, a putnici su nam rekli kako su krenuli na put 24. siječnja prema hrvatskom selu Vršendi gdje su posjetili seosko Kovács-Harmathovo podrumarstvo, kušali vrsna vina vršendskoga kraja i ručali, a potom se uputili u Viljan u Wunderlichovo podrumarstvo, u jedan od najmodernijih privatnih podruma u Mađarskoj, kako bi dan završili večerom u čardi „Tenkes”. Putnici su bili oduševljeni smještajem u dačkom domu škole Miroslava Krležu u Pečuhu, a nakon kušanja vina iz podruma Pečuške biskupije krenuli su prema Erdutu, potom natrag svojim kućama u zaprešički kraj.

Kako su mi rekoše moji sugovornici, Udruga je osnovana 2002. godine. Dobrovoljna je to Udruga gradana s područja grada Zaprešića, Općine Pušća i Općine Luka te ima i nekoliko članova s područja Općine Jakovlje i okolnih mjesta. Osim „osnovne djelatnosti” okuplja gradane koji teže za njegovanjem i oživljavanjem tradicije te za stvaranjem suvremenog identiteta zaprešičkoga kraja. Udruga pomaže u razvitku vinogradarstva i vinarstva na spomenutom području koje ima stoljetnu tradiciju sadnje vinove loze, bavljenja podrumarstvom te očuvanja vinogradarskih običaja, Vincekovo, Martinj... koje se redovito održavaju u organizaciji Udruge uz pomoć Turističke zajednice grada Zaprešića, općina Pušće, Luke, prijateljskih Udruuga s njihova područja. Udruga organizira razna predavanja kojim pokušava podučiti vinogradare i vinare o novim tehnologijama i raznim drugim savjetima koji pomažu da se dobiju vina vrhunske kakvoće. Udruga također organizira razna stručna putovanja na kojima njezini članovi mogu razmjenjivati iskustva s vinogradarima i vinarima iz ostalih vinogradarskih regija, ne samo Hrvatske nego i ostalih vinogradarskih i vinarski poznatih zemalja. S tim je ciljem organizirano i putovanje u Mađarsku.

B. P. B.

Keresturska udruga želi surađivati i s Hrvatima u Sloveniji

Udruga za opću naobrazbu u Keresturu odlučila je krenuti novim putovima, ubuduće želi biti aktivnija na cijelome pomurskom području, surađivala bi s društvima preko granice i više bi pozornosti posvetila kulturi i tradicijama. Na skupštini održanoj 13. siječnja u domu kulture predsjednica Eržebet Deak Kovač govorila je o planovima. Organizacija kuša svoju sreću i u europskom natječaju, naime još lani u listopadu predala je natječaj za prekograničnu suradnju Slovenija–Mađarska.

Ana Vargović, utemeljiteljica pjevačkoga zbora, s DVD-pločom u ruci

Udruga za opću naobrazbu osnovana je 1991. g. s nakanom da nudi javne usluge. Istaknuta joj je djelatnost bila staviti u pogon kablovsku televiziju, no osim toga bavila se i očuvanjem tradicija, gajenjem kulture. Broji 50 članova, predsjednica je Eržebet Deak Kovač, a članovi predsjedništva su: Erzsébet Herman, Erzsébet Rubina, Eržebet Šerek, Marta Jager, Agneš Virovec. U početku civilna udruga je dala izgraditi kablovsku televiziju, no sada njezino upravljanje preuzelo je poduzeće, ali organizacija nije prekinula s djelovanjem, ona sastavlja mjesne programe, koje emitira s dozvolom ORTT-a, redovito se mora udovoljiti i zakonskim propisima emitiranja. U selu tjedno dva puta se emitira: ponedjeljkom dva, a srijedom četvrt sata, tada su reklame i vijesti. Članovi predsjedništva aktivno rade, neki obavljaju administrativne poslove, neki su u studiju, neki na terenu. Udruga snima svaki događaj u selu, ali dobila je nalog i za snimanje u drugim naseljima, odnosno od raznih organizacija ili privatnih osoba.

Na skupštini predsjednica je izvjestila nazočne o financijskim prihodima i troškovima u 2008. g. Udruga se većinom financira iz potpore koju dobiva od mjesne samouprave (300 tisuća), od članarine, te nabavlja materijalne izvore preko natječaja. U 2008. g. predala je četiri natječaja preko kojih je dobivena potpora za moderniziranje računala, za poduku i izradbu web-stranice. Lani u listopadu predan je natječaj i za prekograničnu suradnju Slovenija–Mađarska 2007–2013, o čemu je govorila ravnateljica mjesne osnovne škole Anica Kovač, idejni tvorac projekta:

Kada je u Kaniži organiziran forum o financiranju manjinskih udruga na kojem su

pribivali i članovi međimurskoga Mješovitog odbora, s pomurskim Hrvatima sreća sam Đanina Kutnjaka, predsjednika Hrvatskoga kulturnog društva u Lendavi, i tada je iskrsla misao da bi bilo dobro surađivati i s Hrvatima iz Slovenije, a to bi se moglo lakše ostvariti u okvirima europskog projekta. Našem su društvu potrebna razna sredstva za studio kako bismo uspjeli još bolje arhivirati naše običaje, događaje, a slovensko bi društvo htjelo kupiti narodnu nošnju, stoga smo odlučili da ćemo predati zajednički natječaj za europske izvore. U projektu nam je partner i Hrvatska manjinska samouprava Zalske županije. Tema projekta jesu zajednički kulturni programi s obje strane Mure. Htjeli bismo u mađarskom i slovenskom Pomurju ustrojiti barem pet većih regionalnih programa. Kanimo otvoriti zajedničku web-stranicu na hrvatskom jeziku, gdje bismo objavljivali zajedničke programe. Najljepše je u svemu tome što nam je zajednički jezik hrvatski, unatoč tomu što ni mi ni partneri ne živimo u Hrvatskoj. Još nemamo nikakve informacije o uspješnosti, no bez obzira na to želimo suradnju s Hrvatima iz Lendave.

Udruga je na skupštini iznenadila članice Ženskoga pjevačkog zbora «Ružmarin» s DVD-pločom na kojoj su snimljeni običaji što su ih one prikazale: krunjenje kukuruza, božićni običaji, rezanje zelja, bojanje pisanica i izložba vina.

Eržebet Deak Kovač vodstvo Udruge preuzela je potkraj 2007. g., i s njom Udruga

kao da se preporodila, redovito se emitiraju programi, Udruga je partner i u organizaciji raznih priredaba, otvorila je web-stranicu. Predsjednici su snimanje i fotografiranje od uvijek bili hobi. Unatoč tomu što radi u tri smjene u jednoj kaniškoj tvornici, ima još snage i za snimanje na priredbama, i da uredi program za seosku televiziju, ali u tome joj pomaže i njezin sin Imre. Još u početku snimalo se velikom kamerom, no sada se već radi digitalnim uređajem. Ljubav prema tom poslu potakla ju je i na to da uz posao krene na studij, i diplomirala je na Visokoj školi «Zsigmond király» u Budimpešti na struci komunikacije. Pokušala je već raditi na više načina, odlaziti više u selo, sabrati mišljenja žitelja, ali ljudi ne htjedoše pripočiti svoje mišljenje o pojedinim temama. Gledanost je velika, ima mnogo starijih ljudi kojima je već teško otići na priredbe, pa se raduju ako vide svoje unuke djecu preko seoske televizije.

Udruga ubuduće namjerava potpomagati sve civilne pokušaje, utemeljiti čvrstu zajednicu za bolju i sadržajnu budućnost, uvoditi mlade u razne programe, izgraditi dobru regionalnu suradnju i tako raditi dalje na razvijanju kulture i informiranja.

Na kraju skupštine Joža Đuric, predsjednik KUD-a Sumarton i zastupnik HDS-a, čestitao je društvu na lanskome djelatnom radu, zahvalio na dosadašnjoj dobroj suradnji i naglasio da sumartonsko društvo nadalje računa na zajedničke priredbe.

Beta

Koljnofac Jožef Egrešić je prvi predsjednik HMS-a u ugarskom selu

Horpač (Sopronhorpács), u samom susjedstvu Unde, prik škole je za hrvatstvo bio, ter je i u sadašnjosti zvanaredno važan. Naime u toj ustanovi jur od 1970-ih ljet se podučava hrvatski jezik, prvenstveno za školare iz Unde, ki su u to vrime za školskom centralizacijom dospili u gornje razrede u Horpač, a od ovoga školskoga ljeta, silom prilik, moraju simo putovati i dica od 1. do 4. razreda, pokidob u domaćem selu je škola zaprta. Iako je ovo naselje po stanovničtvu svenek bilo ugarsko, simo su se udavale Hrvatice, a i ženili se Hrvati iz okolišnih sel, najvećimi iz Koljnofa, Unde ter Prisike. Šaka tih Hrvatov, rič je ovde za petnaest-dvajset familijov, pred dvimi ljeti je osnovala svoju Hrvatsku manjinsku samoupravu, na čelu s Koljnofcem Joškom Egrešićem. Mladoga predsjednika sam već lani „bombardirala“ s pitanji, ali diplomatski mi je odgovorio, „*dokle nismo ništ konkretnoga napravili, donidob je suvišan barkakov prilog*“.

No ovput se nije mogao suprotstaviti pitanjem u školi, kamo i njegova dica idu, u tom selu kade je pred petnaestimi ljeti našao svoj dom. – *Kad smo načinjili našu samoupravu, mislili smo na to da si naš jezik znamo držati, a mislili smo i na to da u našoj školi potpomažemo, koliko nek moremo, podučavanju hrvatskoga jezika. Ovako si znamo nekako s većom šansom jezik predati, kad oto nam je najveća dužnost.* Jožef Egrešić mi je pri razgovoru još povidao da prlje nisu skupa išli Hrvati, nisu imali jako priliku da vježbaju svoj materinski jezik, a sada kad imaju sjednice, a i pri razni prilika, svenek se pominaju po hrvatski, i nikomur ni problem da jedan govori prisički, drugi undanski, a treći pak koljnofski dijalekat. U djelu pak tijesno sudjeluju s Undanci, malo i s Koljnofom, a i s Hrvatskom samoupravom Jursko-

Susjedi u dobrom i zlu

Hrvatom u Horpaču pomaže Unda

-mošonsko-šopronske županije. – *Naša dica idu na Undu tancati, oni nam najveć pomažu, i mislim to je najvažnije. U minuli ljeti smo na njevu narodnu nošnju dobili pinez na naticanju. Lani smo išli skupa s njimi na izlet va Zagreb, a školi smo tako pomagali da smo kupili za hrvatsku nastavu knjige, geografske karte, devedeje, cedejke na hrvatskom jeziku kot i razna školska pomagala. Uza to kupili smo i tambure. Ja mislim da je jedna generacija mališanov, i to konkretno 3. razred, kaj imamo već učenikov, oni bi se gvišno znali na tambura igrati. Oto je moja misao – a riči ovoga mladoga gospodina imaju i svoju težinu i onda kad se vraćamo u razgovoru opet ka jeziku. Slažem se s njim u tom da jezik se da u školi dalje učiti ako doma roditelji daju svojoj dici jezični fundamenat, ako ne, onda samo se sanjati more o tom da će škola naučiti dicu po hrvatski. Folklor i kultura moru volju napraviti, moru igrati dodatnu ulogu za motivaciju, ali tanac i tambura ipak je jako malo da se zadrži rič hrvatska. Po riči Jožija Egrešića, u Horpaču svenek je bio nazočan hrvatski jezik, i nigdor se nije štrajtao da su ovde osnivali Hrvati svoje političko tijelo. – *To je i selu dobro, jer mi željimo i za Horpač djelati, a s tim smo mi pokazali jur da i mi Hrvati znamo pomagati ovde živećim stanovnikom. Iz državne potpore moremo već pinez dati za školu, kako sam i prlje rekao, za sve to što moru hasnovati pri učnji hrvatskoga jezika naša dica.* Kako su Hrvati u Horpaču najveć zahvalni Undancem za pomoć, naravno da svako ljetu rado posjećuju i Undanski hrvatski bal, i komu se hoće, i dobro zna čutiti. To će tako biti i ovoga vikenda, u sobotu, u Hečki.*

Morebit iz te ideje se je narodio prijedlog da ljetos i u velikom kulturnom domu Horpača se napravi jedno otpodne za selo, za

dicu, kade bi se dalo pokazati kako se gaju hrvatske tradicije u jednom ugarskom selu. Undanska tančena predstava, plesačnica morebit će i drugim ljudem volju napraviti da se zainteresiraju za hrvatski folklor, za hrvatske vridnosti ovde živećih Gradišćancev. Zastupniki HMS-a u Horpaču su s odlukom odobrili da svako drugo ljetu organiziraju izlet u matičnu zemlju, da se malo već upozna i Hrvatska, a ne samo morska obala. Daleka sanja je da se stupi u partnerstvo s nekom općinom u staroj domovini, ipak je pred svim to najvažnije da se skupaspravu programi, i da te priredbe budu dobro poiskane i najbolje organizirane. Još je dvi ljeti do kraja mandata HMS-a u Horpaču, ali Jožef Egrešić i dalje misli, „*ako se da ziz ovako malo ljudi načinjiti samoupravu, onda ćemo ju i u budućnosti napraviti. Ako politika to jur neće dopustiti, onda moramo ići dalje, va drugo selo, kaj znamo stati u drugu samoupravu i tamo djelati za svoje ljude, za svoje hrvatstvo.*“

A kad se zapita predsjednik, zašto je vridno ovo djelati kad človik dost brige ima i u svakidašnjici, dobijem takov odgovor na kojega sam podmuče i računala: – *Meni je ovo zato važno jer ja sam Hrvat. Moji starji su Hrvati, moja je žena Ugrica, imam troje dice, ali važno mi je da moj materinski jezik znam dalje dati. Pri ovoj funkciji sam si najprzeo za sve one Hrvate i Hrvatice, mlade ljude kaj živu va ovom selu da nam je prvi cilj oto da spasimo jezik za našu dicu. A Hrvatska manjinska samouprava za to daje jedan okvir, jedan način da sve pineze kaj dobijemo znamo najbolje hasnovati da jezik ide dalje. A to, hoćemo li priznati ili ne, u jednoj ugarskoj sredini, znamda, je i nadčlovičji pothvat.*

-Tiho-

Hrvati iz Unde i Horpača lani na zagrebačkom izletu

CROATIADA 2009

Hrvatska državna samouprava raspisuje natječaj za:

NATJECANJE
U IZLAGANJU PROJEKTNIH TEMA

Hrvatska državna samouprava organizira Natjecanje u izlaganju projektnih tema. Istraživanje zaboravljenih hrvatskih običaja svoga zavičaja.

Natjecatelj treba istražiti i opisati, uz prikupljene priloge (fotomaterijale, crteže i dr.), običaje koji su se njegovali u prošlosti, a u nekim mjestima i danas.

Natjecati se mogu učenici 5–8. razreda.

Teme natjecanja:

1. Moj zavičaj (hrvatski običaji u mom selu, narodna nošnja, folklor, narodopis),
2. Naši prijatelji u Hrvatskoj i u svijetu.

Natjecatelji su dužni nakon prikupljanja, svrstavanja i obrade informacija materijala oblikovati radne skupine po četiri učenika za predstavljanje.

Iz jedne škole mogu se prijaviti najviše osam učenika s dva pratitelja.

Način izlaganja projektnih tema slobodan je. Usmeno izlaganje učenika treba biti popraćeno informativnim panoom ili računalnim prikazom izabrane teme.

Ako tema dopušta, učenici mogu pripremiti sitne suvenire koje mogu podijeliti sudionicima.

Natjecanje će biti 2–5. lipnja 2009. godine u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi i učeničkom domu u Santovu.

Rok prijave: 30. travnja 2009. g.

Projektna nastava:

O metodi: Projektna je nastava posebna metoda koja svojom kompleksnošću omogućuje različite učeničke aktivnosti. Razlika u sposobnosti i pripremljenosti tijekom projekta se izjednačuje. Učenici imaju mogućnost slobodno birati između predmeta (područja) i načina (metode) obrade. Na taj se način opredjeljuju za vlastiti način rješavanja

problema, koji stoji u središtu projekta. Projekt (problem) rješava se na sve moguće načine i u svim mogućim pojavama. Učenicima je problem ponuđen, rješenja sami nalaze, nisu promatrači (slušatelji), nego aktivni sudionici zbivanja. Ne znači samo prikupljanje i obradu informacija, nego sudjelovanje u javnome životu (ako je problem takve naravi), ili aktivno stvaranje (u našem slučaju). Projekt mora imati jasno zacrtane ciljeve i korake, pomoću kojih će biti ostvaren! Krajnji je rezultat zajednički napravljeno djelo, produkt (postignuće), koji ima primjenjivu vrijednost. Metoda je integrativna, ne može se zatvoriti u predmetnu strukturu. Metoda služi socijalnom učenju, jer tijekom projekta se uvježbava odgovornost, suradnja, kulturna rasprava i rješavanje konflikta.

Izvedba: Kolege biraju ponuđene ili posebno izmišljene potprojekte. Oni će biti nositelji projekta. Učenicima se ponudi naslov i voditelj, nakon čega se sami prijavljuju u radnu skupinu.

Završnica: Nakon prikupljanja, svrstavanja i obrade informacija, materijala, oblikuje se zajednička radna skupina, čija je zadaća složiti materijal za izložbu, za predstavljanje, za program, itd. Na izložbu, prikaz i ostalo obično se pozivaju roditelji, gosti i partneri škole, u našem će slučaju to biti po raspisnome natječaju.

Hrvatska državna samouprava
1089 Budimpešta, Bíró Lajos u. 24.
Tel.: (36-1) 303-6093, 303-6094,
faks:219-0827
E-mail: muity.hrsamouprava@chello.hu

PRIJAVNICA
Natjecanje u izlaganju projektnih tema

Rok prijave: 30. travnja 2009. g.
Predviđen termin susreta: 2–5. lipnja 2009.
godine u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi
i učeničkom domu u Santovu

Rikard Katalinić Jeretov:

Pjesma o mjesecima

Siječanj siječe, svuda snijegom mete,
A Veljača veselo se plete.
Gle, Ožujak vabi žarko sunce,

Srpanj kosom i srpom se javlja,
A Kolovoz sve u hambar spravlja.
Rujan ruji slatko grožđe, fino,

Travanj krase brda i vrhunce.
Svibanj ptice pjevačice budi,
Lipanj trešnje na granama rudi.

A Listopad toči rujno vino.
Studeni kida sve lišće po gori,
A Prosinac „staro ljeto“ mori.

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fifehaza

NE ZABORAVI –
14. VELJAČE JE
VALENTINOVO

Valentinovo – najromantičniji blagdan u godini, i za zaljubljene i za one druge koji tek čekaju ljubav!

Ključna riječ – ljubav, koja se tako lako zaboravi i izgubi kada stigne veljača, kada izlozi vrve crvenim srdašcima, crvenim vrpčama, slatko umotanim čokoladama, a prodavaonice nakitom mame kupce privlačnom ponudom. No ne treba pretjerivati! Mali znak pažnje jednako tako je vrijedan. Što kupiti ili izraditi za voljenu ili voljenog?

Čokolada je obvezatan dodatak poklonu u svakoj prigodi, no kako ovog Valentinova čokolada ne bi bila samo dodatak nego „glavni poklon“, predlaže se slatki užitak u neobičajenom obliku i pakiranju. Čokolada je poznati afrodisijak, jelo koje podiže raspoloženje, smanjuje stres, a kao poklon izmamluje osmijeh na lice.

Cvijeće, kita crvenih ruža čest je odabir svakog Valentinova. Koliko god to bio vječan poklon, koji nikada ne izlazi iz mode, oduvijek je, i vjerojatno će zauvijek biti, dokaz vječne ljubavi.

Izradi sam – Vjerojatno je najlakši način na koji doći do poklona: odlazak u trgovinu, malo se posavjetovati s prodavačicom o odabiru, i sav sretan izaći iz trgovine jer ste se riješili i te muke. No kako doista ne bismo zaboravili pravi duh Valentinova, misliti što više na onog kome dajemo, a dok mu izrađujemo poklon, još više nam je u srcu npr. srce u okviru od kamenčića i školjčica. To je pravi pogodak!

Dnevne potreptine u najsladim oblicima – Vaša voljena osoba obožava li sapunčice, šampončice, parfeme i ostale mirisne stvarčice? A tko ih ne voli?! Stoga je dobra zamisao ako se kupe te sitnice u najsladim pakiranjima.

Karol Meršić, dopredsjednik kiseških Hrvatov, i načelnik Kisega László Huber su otvorili ovoljetošnju zabavu

Prošle subote u auli kiseškoga hotela Irottkő, na dupljasto jubilarni Hrvatski bal je skupadošlo već od dvisto ljudi ne samo iz grada nek iz Hrvatskoga Židana, Plajgora, Prisike, štoveć još i iz dalkine, od Petrovoga Sela, kot i iz Narde. U ovom varošu pred tridesetimi ljeti je organiziran prvi bal Hrvatov, a točno ga 15 ljet dugo rikta Hrvatska manjinska samouprava. Da je ova zabava na izuzetno dobrom glasu i ku poštuju i ovde živeći Ugri, rekši grih ju je izostaviti iz žitka, to su mi potvrdili i Kisežani na licu mjesta. Dopredsjednik Hrvatske manjinske samouprave Karol Meršić je pozdravio časne goste, med njimi gradonačelnika Lászla Hubera, liktara Plajgora Vincija Hergovića kot i mjesnoga farnika Vilmoša Harangozoa. Po njegovu riči, ovo je jednonočno druženje ne samo za sve Hrvate u Kisegu nek i za Hrvate u cijeloj okolici, a i za to da se upozna bogata folklor-na djelatnost Gradišća. Svako ljet se predstavlja drugi folklorni ansambl. Ljetos su bili na redu petroviski tancoši HKD-a Gradišće, ki su u novoj domaćoj nošnji predstavili Kričkovićevo koreografiju s tanci iz ove regije. Dičaki su u Banatskom plesu pokazali kako su šikani s noži, uz drivene vile i s flošom na glavi. U međjuvrimenu su nam svirali petroviski tamburaši, a Bunjevački svit je služio za zbogomdavanje kiseškoj publiku. Načelnik Kisega László Huber je pri otvaranju bala izjavio: – *Naš grad je s Hrvati samo dobio!* – istaknuvši pri tom povijesnu činjenicu hrabrenoga kapetana Nikole Jurišića, a i današnju aktivnost i žilavost ovde živeće zajednice. Iz njegovoga svečanoga govora nisu fakili ni politički argumenti, kako stojimo pred paklenim ljetom i sigurno se je to spomenulo u diskusiji čestokrat još ove noći,

Dupljasto jubilarni Hrvatski bal u Kisegu

Gradonačelnik László Huber:
„Naš grad je s Hrvati samo dobio!“

Folklorashi i svirači iz Petrovoga Sela pri gradišćanskoj koreografiji

kod jednoga ali drugoga stola. Pokidob je za feštu muzički bio odgovoran, kao i svenek jur ljeta dugo, petroviski Pinka-band, morali smo pitati glavnoga organizatora Karla Meršića, što je ova privrženost ovomu sastavu: – *Ja tako mislim da ovde u Gradišću oni su najbolji svirači, pak zato smo si odlučili da i ovo ljet ćemo nje pozvati. I svenek smo s njimi jako zadovoljni!* Nije to bilo ni ljetos drukčije kad njeva glazba je jur mnogo ljet prava garancija za špicasti filing. Mlada Kristina Kuzmić iz Kisega prvi put je došla na bal s mamom, didom i majkom i, kako je rekla, polag toga da se tomu jako veseli, malo je i nervozna. Znatiželjna je bila na hrvatsku muziku, i umjesto diskoteke i različitih klubov kade se skupljaju mladi, zato je došla

subotu uprav na bal „*kad je ovde jako fajno i svi su elegantni*“. Naravno, kot i ona, ka si je za ovu priliku kupila črnu halju. Matija Berzlanović je doputovao iz Sambotela, rođen je u Prisiki, ali jači u kiseškom zboru Zora. Iako u Sambotel je mogao svako ljet proći na Hrvatski bal, ljetos je bio betežan, a došao je va Kiseg prvi put na ovu feštu. Po njegovu riči, najbolje ga interesiraju divojke i dobra hrvatska glazba. Najlipše su mu slavonske, zagorske jačke i današnji hrvatski hiti. – *Hrvati smo, duša nam je hrvatska. i zato je važno da i Kisežani imadu svoj hrvatski život i dobro je da znadu urediti takov bal. Jako se veselim tomu da je današnji bal jubilarni i moguće da ću do zore ostati!*

-Tiho-

Već od 200 gostov se je zabavljalo

„Santovkinje” ponovno uljepšale tradicionalnu marindansku zabavu

U suorganizaciji mjesne Hrvatske manjinske samouprave i Roditeljske zajednice Hrvatske osnovne škole, u subotu, 7. veljače, u Santovu, u mjesnoj gostionici, unaprijed rasprodanoj sa stopedesetak gostiju, održan je Marindanski šokački bal. Osim mještana i roditelja, svečanost su uveličali i članovi Poglavarstva prijateljske Općine Petrijevci. Tradicionalna pokladna zabava, koja je pokrenuta 1870-ih godina, svake se godine priređuje u povodu blagdana Sviječnice, koja se obilježava 2. veljače. Odlukom Hrvatske samouprave iz 1995. godine, to je ujedno i blagdan mjesne hrvatske zajednice, 3. veljače u Santovu je potpisan i ugovor o prijateljskoj suradnji s Općinom Petrijevci, čemu je nazočio i Miroslav Škoro, tadašnji general konzul Republike Hrvatske u Pečuhu. Od samih početaka cilj je priredbe očuvanje i njegovanje šokačke tradicije i svih posebnosti koje krase šokačku zajednicu, a napose jačanje hrvatske nacionalne svijesti.

Već četvrtu godinu zaredom, pod vodstvom učiteljice *Vesne Velin*, svojim pjevanjem u izvornoj santovačkoj šokačkoj nošnji zabavu je uljepšala i otvorila pjevačka skupina „Santovkinje” u pratnji Orkestra „Vizin” iz Pečuha. Nakon tradicionalne uvodne pjesme „Marin, majko, lipo ime”, okupljene je u ime organizatora pozdravio predsjednik Hrvatske samouprave čestitajući imendane svim Marijama, Maricama, Marinima i svima koji ovom prigodom slave imendan. Skupina od osam djevojaka, koju čine santovačke srednjoškolke i studentice, i ove je godine bal

otvorila s nekoliko šokačkih pjesama. Pjesma „Vesela je Šokadija” i šokačko kolo pozivalo je na zajedništvo, na ples i veselje. Skupina, koja se sastaje godišnje jedanput samo za ovu prigodu, kako bi pridonijela oživljavanju ove šokačke tradicije, svake se godine obnavlja, pa su i ovom prigodom prvi put nastupile tri nove članice.

Kao i posljednjih 6–7 godina, za dobro raspoloženje pobrinula su se dva sastava. Već spomenuti Orkestar „Vizin” iz Pečuha i TS „Zlatni vez” iz Hrvatske, pa su gosti mogli doista uživati u dobroj pjesmi, glazbi i plesu. Po običaju, bilo je i tombole, a zabava je potrajala do sitnih sati.

Pokrovitelji ovogodišnje priredbe bili su Hrvatska državna samouprava, koja je materijalno podupirala šokačku zabavu, i prijateljska Općina Petrijevci koja je, kao i više puta dosada, osigurala tamburaški sastav iz matične domovine Hrvatske.

S. Balatinac

Baja

Županijska hrvatska samouprava, podupirat će programe šireg, regionalnog karaktera

Na prvoj redovitoj sjednici Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije održanoj 27. siječnja u županijskom Domu narodnosti u Baji, prihvaćen je proračun Županijske samouprave za 2009. godinu, koji je planiran s prihodima i izdacima u iznosu od 892 tisuće forinti. Od ukupno devetero nazočilo je sedmero vijećnika Županijske hrvatske samouprave. Kao svaki put, pozvani su i članovi Skupštine Hrvatske državne samouprave iz Bačke, a od njih petero odazvalo se troje. Kako reče predsjednik Joso Šibalin, gore spomenuta svota je dovoljna samo za osnovno djelovanje, za sastanke i putne troškove. Na skorašnjoj županijskoj sjednici uputit će molbu za potporom manjinskih samouprava. Tražit će koliko i lani kada je županijskim manjinskim samoupravama (njemačkoj i hrvatskoj) za godišnje programe dodijeljeno po dva milijuna forinti. Hrvatska županijska samouprava i ove godine želi podupirati već tradicionalne priredbe poput Hrvatskog dana i spomen-dana Ivana Antunovića u Kalači, Božićni koncert, Veliko prelo i druge koje su šireg, županijskog i regionalnog karaktera. Još nema obavijesti o tome hoće li se prirediti Županijski narodnosni festival za djecu i mladež, hoće li županija osigurati sredstva za ovu tradicionalnu manifestaciju. Ako se to ubrzo ne pokrene, izaći ćemo iz vremena, jer i škole imaju svoj plan rada i programa. Festival još nije ni objavljen, a za mjesec-dva trebale bi se već uvelike održavati smotre folklornih skupina, orkestrara, pjevačkih zborova i solista. Upućen je nadalje poziv mjesnim hrvatskim samoupravama da dostave svoj plan rada i programa za 2009. godinu, nakon čega će se sastaviti županijski hrvatski programi.

BUDIMPEŠTA – Hrvatsko kazalište iz Pečuha u nedjelju, 1. ožujka, gostuje u Budimpešti na Arcusfestu, susretu narodnosnih kazališta u Mađarskoj. U budimpeštanskom Kazalištu lutaka u 16 sati prikazat će komediju Ephraima Kishona u dva čina, na hrvatskom jeziku, pod naslovom Vjenčani list, u režiji Roberta Raponje, koja je ostvarena u zajedničkoj produkciji Hrvatskog kazališta u Pečuhu i Gradskog kazališta "Joza Ivakić" iz Vinkovaca. Igraju Draško Zidar, Tatjana Bertok Zupković, Petra Cicvarić, Stipan Đurić, Slaven Vidaković i Anita Schmidt.

VESZPREM – U Austriji su uhićena dvojica osumnjičenika za brutalni napad noževima na trojicu rukometaša, a za trećim napadačem još uvijek traga, javlja Mađarska novinska agencija MTI. Radi se o dvojici muškaraca za koje se sumnja da su u noći sa subote na nedjelju, 8. veljače, ubili Rumunja Mariana Cosmu te ranili reprezentativca Hrvatske Ivana Pešića i Srbije Žarka Šešuma. Oni su uhićeni su na austrijskoj autocesti A2, blizu granice s Mađarskom. Sumnja se da su oni predvodili skupinu koja je noževima nasrнула na rukometaše. Podsjetimo, hrvatski reprezentativac Ivan Pešić uspio je preživjeti brutalan napad ispred noćnog kluba u Balatonfuredu, a njegov suigrač u Veszpremu, rumunjski reprezentativac Marian Cosma preminuo je na putu do bolnice. Srbin Žarko Šešum zadobio je frakturu jagodične kosti, operiran je i nije u životnoj opasnosti.

BAČKI MONOŠTOR – Kako je objavljeno na web-stranici Bačkog Monoštora, 20. siječnja u mjesnom domu kulture postavljeno je veličanstveno platno s monoštorskim motivom. Somborski slikari Milorad Rađenović i Stipan Kovač naslikali su staro središte sela na platnu veličine 7x4 metra akrilnim bojama. Za sliku je upotrijebljeno 40 kutija boja, a plod je dvadesetodnevnog marnog rada. Upotrijebljena su četiri uža platna, ali su majstorski spojena, pa je postignut jedinstveni dojam cjeline i treće dimenzije. Prikazano je staro središte sa crkvom i prepoznatljivim kućama, a slika je znatno više od obične kulise. Prema riječima Marije Turkalj, predsjednice KUDH „Bodrog”, koja je prezadovoljna ovim radom, priprema se i posebna priredba kojom će se prikazati ova neobična slika. Odsada će ovako uljepšana pozornica doma kulture poslužiti i kao poticaj folklornim sadržajima.

GAREŠNICA – Nedavno je izaslanstvo garešničke Udruge privatnih šumovlasnika posjetilo mađarske šumare, poradi razmjene iskustva u gospodarenju i dobivanju potpore za privatne šume. Razgovori su vođeni u Barči, a nastavljen obilaskom parcela u Harkanju, gdje je zasađena mlada, uglavnom hrastova šuma. Kako predsjednik garešničke Udruge Milan Iveković najavljuje za mjesni list Zvono, primjer je to prenamijene poljoprivrednog zemljišta lošije kakvoće u šumsko s potporama za sam postupak sadnice i radove uz europska sredstva.

Suradnja prijateljskih gradova Labina i Baje uspješno se razvija i proširuje

Suradnja prijateljskih gradova Baje i Labina počela je prije punih osam godina na poticaj hrvatske zajednice u Baji. U prvom redu ona je uspostavljena na polju školstva, suradnjom labinskih i bajskih škola u kojima se predaje hrvatski jezik. Ubrzo je ona proširena i na druga područja, a na dobrom je putu da se i dalje razvija. Od 30. siječnja do 1. veljače izaslanstvo grada Labina predvođeno dogradonačelnicom Lilianom Vale boravilo je u trodnevnom posjetu Baji. Tom su prigodom održani susreti s predstavnicima grada Baje, kojima su nazočili i predstavnici hrvatske manjine, predsjednica Bačvanskog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj Angela Šokac Marković i predsjednik Hrvatske samouprave Šandor Pančić, a dogovoreni su i usklađeni programi za tekuću godinu. Labinjani su već po običaju sudjelovali i na tradicionalnom Velikom prelu priredenom u subotu, 31. siječnja. Kako nam uz ostalo reče dogradonačelnica Labina Liliana Vale, suradnja, na obostrano zadovoljstvo, uspješno se proširuje. Svake godine se razmjenjuju učenici, pa su tako već sklopljena i dobra prijateljstva među njima. Lijepo je vidjeti djecu kako se trude usavršiti svoje hrvatsko jezično znanje. Za svoga boravka u Labinu, imaju organizirane radionice, druženje, športske susrete, izlete po Istri, tako da se upoznaju s tim dijelovima Hrvatske, kulturne i povijesne znamenitosti i tradicije.

«Na naše zadovoljstvo, ova se suradnja širi i na ostala područja, i to sve snažnije na športskom području, počevši od džudaša do nogometaša. I na polju kulture, a budući da smo mi već u dva navrata imali izložbe naših umjetnika u Baji, upravo smo jučer dogovorili da ćemo ugostiti umjetnike iz Baje i upriječiti im izložbe. Razgovarali smo još i o suradnji u okviru projekta Zdravih gradova. To su programi koje mi vrlo uspješno radimo već četrnaest godina, bavimo se osobama od sedam do 77 godina. Imamo određene programe za svaku životnu dob, a posebno se posvećujemo djeci i mladima. I tu smo našli dodirnu točku s Bajom, radeći na programima sprečavanja

Gradska kuća na središnjem Trgu Svetog Trojstva u Baji (u pozadini zvonik župne crkve Svetog Antuna Padovanskog, nekadašnje franjevačke, hrvatske župe)

ranog pijenja alkohola kod djece i mladih i korištenja drogom” – reče nam ukratko dogradonačelnica Labina.

Kako dodaje, kalendarski prvi sadržaj slijeđi već 19. i 20. veljače u Labinu kada se održava Međunarodna škola demokracije, program koji provode već deset godina i žele uključiti učenike srednje škole iz Baje. Pet učenika srednje i pet osnovne škole, trebali bi biti dva dana u Labinu, a imat ćemo još goste iz Norveške, Italije, i nadaju se iz Baje. Radit će se na temu priznavanja ljudskih prava, posebno učenika, stanje u pojedinim zemljama. Učenici poslije mogu razmjenjivati ankete iskustva melovima ili organizirati čak i videokonferencije putem interneta. Na pitanje kakva je uloga hrvatske zajednice u suradnji prijateljskih gradova, Liliana Vale ističe: „Od nje je zapravo sve i počelo, njezinim angažiranjem oko toga, a zahvaljujući prije svega Angeli Šokac Marković i Josi Ostrogoncu, ona traje do danas.

Mi smo to objeručke prihvatili, vrlo smo bliski, povezani smo i osobnim prijateljstvima. U svakom slučaju cijenimo zalaganje predstavnika hrvatske zajednice u očuvanju jezika, kulture i hrvatske samobitnosti. Nama je to izuzetno drago i spremni smo surađivati koliko možemo da ih u tome podržimo. Dokle god budemo mogli, vrlo ćemo rado doći u Baju ili ugostiti naše prijatelje u Labinu.»

S. B.